

ГЕТЕРОГЕННІСТЬ ПОПУЛЯЦІЙ МОЛЛОСКА *HELIX LUTESCENS* RSSM. ЯК РЕЗУЛЬТАТ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ДОВКІЛЛЯ

Л.М.Хлус, *К.М.Хлус

*Чернівецький держуніверситет, *ДП НДІ медико-екологічних проблем*

Переважна частина даних щодо впливу природних і антропогенних факторів на організм тварин типу Mollusca отримана на організменому рівні. Проте реальна оцінка ефектів конкретних чинників на екологічний стан довкілля неможлива без здійснення широкомасштабних еколого-популяційних досліджень, першим етапом яких має стати визначення базових рівней мінливості окремих популяцій. Для даної роботи як біоіндикаторний вид було обрано дві популяції (м. Чернівці і м. Кіцмань Чернівецької обл.) моллюска *Helix lutescens* Rssm., який широко розповсюджений на заході України і володіє необхідними біоіндикаційними якостями (високою біомасою, еврибіонтністю, толерантністю, високою тривалістю життя, простотою збору). Визначали характер поліморфізму за забарвленням черепашок (наявністю пігментних смуг), мінливість конхологічних ознак (висота, малий і великий діаметри черепашок, висота і ширина вустя, а також морфологічні індекси, які є відношеннями лінійних параметрів).

За забарвленням усі особини було поділено на 3 морфи: непосмуговану (група I), зі слабко вираженими (гр. II) і з явно вираженими (гр. III) смугами. Аналіз частот окремих морф виявив, що у чернівецькій популяції явно переважають тварини гр. I (відношення непосмугованих особин до смугастих дорівнює 4:1), в той час як у популяції з Кіцманя це відношення складає лише 3:2). Виходячи з припущення про генетичну детермінованість характеру забарвлення, було проведено розрахунок частот алелей, що спостерігаються, і порівняння їх з очікуваними за законом Харді-Вайнберга частотами.

В роботі також продемонстровано онтогенетичні зміни розподілення частот і дано можливе пояснення цьому феномену.

Кореляційний і факторний аналіз морфологічних показників різних за віком особин окремих форм дозволив виявити різницю не лише в габітуальних ознаках, а й у динаміці росту різнозабарвлених тварин з обох популяцій. Показаний спільний вплив двох головних факторів, який визначає 79,9% загальної варіабельності конхологічних ознак. Для інтерпретації головних факторів було побудовано факторну матрицю, аналіз якої показав внесок окремих ознак у визначення кожного фактора.

Обговорюється можливість використання мінливості морфометричних ознак черепашки *H. lutescens* у біоіндикації стану довкілля.